

Gäller för: Flera enheter - se eftersättsblad

Giltig från: 2025-11-07

Innehållsansvar: Per Persson, (perpe8), Överläkare

Giltig till: 2026-05-26

Godkänd av: Peter Dahm, (petda5), Verksamhetschef

Läkemedel - Riskläkemedel - arbetsrutiner

Revideringar sedan tidigare version

240529 Anpassad till NIVA/PIVAs verksamhet

240320 Ny rutin

Syfte

Säkerställa att de riskläkemedel som förekommer på avdelningarna hanteras på ett säkert sätt i enlighet med de föreskrifter som gäller.

Bakgrund

Vissa läkemedel kan, om de hanteras felaktigt, leda till ohälsa för den vårdpersonal som hanterar dem. För att undvika att personal exponeras för risker vid hantering av dessa läkemedel har Arbetsmiljöverket har gett ut föreskrifter som beskriver riskbedömning, hantering och skyddsutrustning vid hantering av cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt. Dessa föreskrifter gäller inom all hälso- och sjukvård.

AFS 2005:5 och AFS 2009:6:

[Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt \(AFS 2005:5\)](#)

[Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt \(AFS 2009:06\)](#)

Västra Götalandsregionen har en övergripande rutin kring läkemedelshantering i VGR [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen.pdf](#) där hantering av arbetsmiljöfarliga läkemedel tas upp i avsnitt 5.6 (sid 64-66)

Varje enhet ska dessutom ha skriftliga lokala instruktioner för hanteringen av de på avdelningen förekommande preparaten vilket är bakgrunden till att rutinen skapas.

Arbetsbeskrivning

1. Indelning

Läkemedel som dessa riktlinjer omfattar indelas i två huvudgrupper:

- Läkemedel med cytotoxiska egenskaper
- Läkemedel med allergena egenskaper

Läkemedel med cytotoxiska egenskaper (Särskilt farliga läkemedel)

Hit räknas cytostatika (ATC-grupp L01) samt andra läkemedel med cytotoxisk effekt.

Cytostatika beställs i färdigblandade påsar av bakavdelningen och handhas i första hand av personal från patientens bakavdelning, se separat rutin [Cytostatika- hantering och riktlinjer](#) samt sjukhusgemensam rutin [Hantering av cytostatika och cytotoxiska läkemedel.pdf](#)

De läkemedel som framför allt förekommer på CIVA/NIVA/PIVA och hanteras av intensivvårdspersonal är immunosupprimerade läkemedel, fr a Tacrolimus och Mykofenolat (MMF), samt virushämmande medel för systemiskt bruk.

För instruktioner kring hantering av Tacrolimus (ex Adport, Prograf) samt Mykofenolat (ex Cellcept, Myfenax) se separata rutiner.

[TACROLIMUS](#)

[Mykofenolatmofetil \(MMF, Cellcept, Myfenax\)](#)

Läkemedel med allergena egenskaper

I denna grupp återfinns penicilliner, cefalosporiner och vissa enzymer

Preparat ur dessa grupper listas i tabell nedan

2. Exponering

Risk för exponering uppstår framförallt vid:

- Inhalation genom förångning
- Aerosolbildning
- Damning från torrampull
- Damm från krossade tabletter
- Lokal kontakt med hud, slemhinnor och ögon

Dessa risker kan reduceras med rätt läkemedelsval, skyddsutrustning och goda rutiner.

3. Hantering

Iordningsställande av cytotoxiska och allergena läkemedel

Cytotoxiska, antivirala och antimykotiska läkemedel ska alltid blandas i säkerhetsbänk. Antibiotika ska alltid blandas i slutet system (ex Luerlock-spruta, Spinning Spiro och röd spike), men eftersträva att blanda det i säkerhetsbänk. På NIVA blandas all antibiotika i säkerhetsbänken.

- Använd handskar.
- Tvätta av arbetsytan före och efter beredningen med 70+ (ytdeinfektion med rengörande verkan)
- Använd sked vid hantering av kapslar/tabletter
- Använd avsett underlägg vid blandning av läkemedel på sal för uppsugning av spill, släng i låda för läkemedelsavfall

Administrering

- Använd handskar
- Använd skyddsglasögon/visir om risk för stänk föreligger

Åtgärder vid spill

- Spill ska omhändertas omgående och stora spill > 5 ml rapporteras som avvikelser
- Skyddsklädsel vid omhändertagande av spill: handskar och munskydd
- Vid spill på oskyddad hud, skölj rikligt med vatten
- **Vid stänk i ögon, skölj genast med rinnande vatten eller ögonspolflaska**

Avfallshantering

- Skärande/stickande läggs i kanylburk märkt skärande, stickande avfall
- Läkemedelsrester, ampuller, infusionspåsar med läkemedelsrester läggs i gul avfallslåda märkt "Läkemedelsavfall"
- Använd handskar till all ovan nämnd hantering

4. Inhalationer av allergena läkemedel och graviditet

På CIVA finns utsug på alla salar förutom på 9, 10, 11 och 12. På NIVA finns möjlighet att koppla utsug på alla salar.

- Kontinuerligt inhalation med Epoprostenol (Flolan) används till intuberade patienter och ges via ventilatorn med utsug kopplat.

Kontinuerligt inhalation med epoprostenol bedöms inte utgöra någon risk för gravid personal.

För mer information se separat rutin

[Epoprostenol Flolan kontinuerlig inhalation](#)

- Intermittent inhalation med Iloprost (ex Ilomedin, Ventavis), Tobramycin (ex Tobi) eller Colistin (ex Tadin) inhaleras i öppen aerosolmask ”Airlife” utan utsug.

Gravida kvinnor ska inte arbeta i direkt närhet med inhalation Ilomedin, Tobramycin eller Colistin

För mer information se separat rutin

[Iloprost](#)

SÄRSKILT FARLIGA LÄKEMEDEL
ATC-GRIPP L04 : IMMUNSUPPRESSIVA MEDEL <ul style="list-style-type: none">- Thymoglobuline (ATG)- Cellcept (Mykofenolatmofetil)- Adport/Tacni/Prograf (Takrolimus)- Sandimmun (Ciklosporin)
ATC-GRUPP J05 : VIRUSHÄMMANDE MEDEL FÖR SYSTEMISKT BRUK <ul style="list-style-type: none">- Aciclovir/geavir (Aciklovir)- Cymevene (Ganciklovir)- Valcyte (Valganciklovir)
LÄKEMEDEL MED ALLERGENA EGENSKAPER
ATC-GRUPP B01A : PERIFER VASODILATOR <ul style="list-style-type: none">- Epoprostenol/Flolan (Prostacyklin)- Ilomedin (Iloprosttrometamol)
ATC-GRUPP J01C : PENICILLINER, <u>SAMTLIGA</u>, PÅ CIVA/NIVA /PIVA VANLIGT FÖREKOMMANDE ÄR <ul style="list-style-type: none">- Bensylpenicillin (Bensylpenicillin)- Doktacillin (Ampicillin)- Ekvacillin (Kloxacillin)- Tazocin (Piperacillin/Tazobactam)
ATC-GRUPP J01EE : SULFONAMIDER <ul style="list-style-type: none">- Bactrim (trimetoprim+sulfametoxazol)
ATC-GRUPP J01DA : CEFALOSPORINER, <u>SAMTLIGA</u>, PÅ CIVA/NIVA/PIVA VANLIGT FÖREKOMMANDE ÄR <ul style="list-style-type: none">- Cefotaxim
INHALATIONS LÄKEMEDEL MED ALLERGENA EGENSKAPER
<ul style="list-style-type: none">- Tobi (Tobramycin)- Tadim (Colistin), kan ges i.v. eller via inhalation- Epoprostenol/Flolan (Prostacyklin)- Ilomedin/Ventavis (Iloprosttrometamol)

Arbetsgrupp

Ulla Sandberg, Läkemedelsansvarig sjuksköterska, CIVA, Område 5, AnOpIVA, Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Maria Tiger, VEC, CIVA, Område 5, AnOpIVA, Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Nur Alwan, Apotekare, CIVA, Område 5, AnOpIVA, Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Information om handlingen

Handlingstyp: Åtgärdsplan, kvalitetsgranskning

Gäller för: Verksamhet Anestesi-Operation-Intensivvård
Sahlgrenska, Postoperativ vård Sahlgrenska,
Neurointensivvårdsavdelning, Central intensivvårdsavdelning,
Avdelning 95B postoperativ vård, Avdelning 95A postoperativ
vård, Avdelning 22 postoperativ intensivvård

Innehållsansvar: Per Persson, (perpe8), Överläkare

Godkänd av: Peter Dahm, (petda5), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9805-1593997-2947

Version: 4.0

Giltig från: 2025-11-07

Giltig till: 2026-05-26